

LULEÅ KOMMUN

••• Handlingsplan

Finskt förvaltningsområde

Dokumenttyp	Dokumentnamn	Fastställt	Giltighetstid
Instruerande	Handlingsplan för finskt förvaltningsområde	2014-10-27	2014-2016
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Samordnare för finskt förvaltningsområde		Kommunfullmäktige	Anställda och förtroendevalda

Inledning

Luleå kommun ingår i det finska förvaltningsområdet sedan 1 februari 2013. Det innebär att den sverigefinska minoriteten har särskilda lagstadgade rättigheter i kommunen enligt lagen om nationella minoriteter och minoritets-språk (2009:724).

Luleå kommun har ett ansvar för att skydda den sverigefinska minoritetens rättigheter, främja deras möjligheter att utveckla kultur och språk, aktivt arbeta för finska språkets revitalisering samt samråda med sverigefinska minoriteten.

Minoritetslagens intentioner är att skydda nationella minoriteternas fortlevnad och bevara och utveckla minoritetsspråken. Implementering av lagen innebär ett långsiktigt arbete. Den här handlingsplanen tydliggör vad det innebär för Luleå kommun att vara finskt förvaltningsområde. Den beskriver vad som konkret behöver göras och hur vi ska gå till-väga för att uppfylla lagens intentioner.

Den här handlingsplanen utgår från Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724), Språklagen (SFS 2009:600) och handboken "Nationella minoriteters rättigheter – en handbok för kommuner, landsting och regioner" som bidrar med konkreta råd och exempel på hur lagstiftningen kan omsättas i praktiken.

Förvaltningarna i Luleå kommun ska göra en inventering av sitt eget arbete och utifrån lagen och denna handlingsplan upprätta egna mål och aktiviteter och införa nödvändiga åtgärder i sina verksamhetsplaner.

Handlingsplanen har tagits fram av Kommunledningsförvaltningen och innehållet har samråtts med den sverigefinska samrådsgruppen. Handlingsplanen är tre-årig och en aktivitetsplan tas fram årligen. Återkoppling till Kommunstyrelsen sker i samband med delårsrapportering och årsredovisning.

Sverigefinnarnas dag firas den 24 februari

Svenska akademien har beslutat att den 24 februari är officiell märkesdag för sverigefinnar. Med dagen vill man synliggöra den sverigefinska minoritetens historia, språk och kultur som en del av det svenska kulturarvet. Luleå kommun uppmärksammar dagen och flaggar med den sverigefinska flaggan.

Sverigefinländarnas dag firas den 24 februari eftersom det är Carl Axel Gottlunds födelsedag. Den finska folklivsforskaren levde på 1800-talet och utforskade de s.k. svedjefinnarnas liv och sedvanor i Sverige. Redan för 200 år sedan försvarade Gottlund finskans ställning i Sverige.

Innehåll

Lagen ger nationella minoriteter rättigheter	4
Minoritetslagen i praktiken – det här ska vi göra	5
Organisation och ansvarsfördelning	6
Kartläggning och statsbidrag	7
Uppföljning	7

Lagen ger nationella minoriteter rättigheter

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde i kraft den 1 januari 2010. Samer, romer, judar, tornedalingar och sverigefinnar är nationella minoriteter i Sverige.

Alla fem nationella minoriteterna omfattas av det så kallade grundskyddet i lagen som innebär att:

- Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter.
- Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.
- Barns utveckling av sin kulturella identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

Förstärkt skydd inom finskt förvaltningsområde

Luleå kommun anslöt sig till det finska förvaltningsområdet 1 februari 2013. Det innebär att:

- Enskilda har rätt att använda finska i sina skriftliga och muntliga kontakter med kommunen.
- Kommunen är skyldig att ge muntligt svar på finska samt att på begäran ge en skriftlig översättning av beslut och motivering.
- Rätt att få tillgång till äldreomsorg och förskola helt eller delvis på finska.

Även utanför förvaltningsområdena gäller ett förstärkt skydd för samiska, finska och meänkieli om förvaltningsmyndigheten har språkkunnig personal.

Språklagen

Språklagen (2009:600) anger att svenska är huvudspråk i Sverige och att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Vidare anges i språklagen att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken (8 §). Den som tillhör en nationell minoritet ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket (15 §). Det allmänna ansvarar för att den enskilde ges tillgång till sitt minoritetsspråk (15 §).

Sverige har alltid varit flerspråkigt och mångkulturellt. Alla fem nationella minoriteter har funnits i landet under mycket lång tid. Deras språk och kulturer är en del av det svenska samhället och vårt gemensamma kulturarv.

Tornedalingar och finsktalande personer har funnits här sedan långt före den svenska statsbildningen. Sverige och Finland var under drygt 600 år, fram till 1809, ett och samma rike.

Det finns uppskattningsvis 450 000 – 600 000 sverigefinnar i Sverige och i Luleå har nästan 13 000 Luleåbor finska rötter.

Någon exakt statistik finns inte eftersom registrering med etnisk tillhörighet som grund inte är tillåten i Sverige. Den kallade självidentifikationsprincipen innebär att varje individ själv avgör om hon eller han tillhör någon av de nationella minoriteterna.

Minoritetslagen i praktiken – det här ska vi göra

Inflytande och samråd

Samråd och delaktighet är grundläggande principer i minoritetsarbete. Kommunen ska samråda med alla nationella minoriteter som finns i området för att stärka deras inflytande. Samråden bör ske på ett systematiskt och regelbundet sätt. Minoriteterna ska ges reellt inflytande över frågor som berör dem. Särskilt viktiga att diskutera är frågor som rör bland annat förskoleverksamhet, äldreomsorg, biblioteks- och annan kulturverksamhet.

Sedan 2010 har Luleå kommun en central samrådsgrupp för nationella minoriteter. Gruppen träffas två gånger per år och leds av kommunalrådet. Sverigefinnar är representerade i den tillsammans med tornedalingar, samer och romer.

Utöver det behövs separata samrådsmöten med den sverigefinska minoriteten p g a deras särskilda rättigheter för finskspråkig verksamhet och service. Det finns behov av att utveckla öppna samrådsformer och aktivt söka tillfällen där man kan informera fler sverigefinnar för att nå till en bredare målgrupp än vad vi gör idag.

Formaliserade samråd ska också ske ute i verksamheterna. Både Socialförvaltning och Barn- och utbildningsförvaltning genomför regelbundna samrådsmöten.

Främjande och synliggörande

Kommunens uppgift är att vidta aktiva åtgärder för att främja det finska språket och den sverigefinska kulturen. Luleå kommun bör arbeta aktivt med att sprida kunskap om minoritetsfrågor. Då skapas uppmärksamhet och intresse, både hos allmänheten, kommunens anställda och minoriteterna själva, vilket är avgörande i det långsiktiga arbetet för att bevara minoritetspråken och kulturarvet.

Att främja sverigefinska minoritetens språk och kultur handlar också om att arbeta för att synliggöra dessa i samhället och öka den allmänna medvetenheten om minoritetsfrågor. Olika typer av seminarier, föreläsningar och kulturevenemang främjar kunskap om nationella minoriteter både hos allmänheten såväl som hos kommunanställda.

Flaggning och skyltning på finska är ett sätt att synliggöra den sverigefinska minoriteten. Den 24 februari är en officiell flaggdag för sverigefinnar, då flaggar Luleå kommun med den officiella sverigefinska flaggan.

Skyltning kan handla om allt från ortnamn till kommunhusets öppettider. Den har både en rent praktisk och en symbolisk funktion; den underlättar för finstalande, samtidigt som den påminner om minoritetspråkens närvaro i kommunen och visar att kommunen tar minoritetsfrågorna på allvar.

Kulturverksamhet har stor betydelse när det gäller synliggörande och revitalisering av det finska språket. Kultur i form av skönlitteratur, teater, film, musik med mera spelar stor roll för bevarandet av både språk och kulturell identitet.

Kulturförvaltningen har en viktig roll för att tillhandahålla finsk litteratur och kultur. Det är viktigt att det finns kultur som tilltalar olika åldersgrupper. Enligt lagen ska barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det finska språket främjas särskilt.

I samband med Muminutställning arrangerade Stadsbiblioteket sagostunder och konsert på finska.

Biblioteken i luleå har ett stort utbud finsk barnlitteratur.

Skådespelerskan Sannamari Patjas på besök i kommunens förskolor.

Information och service på finska

Luleå kommun ska informera sverigefinnar om deras rättigheter enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Effektiva informationskanaler kan vara kommunens hemsida, kommunens infobladd och tidningar. För att nå ut med information till så många som möjligt ska flera informationskanaler användas.

Luleå kommuns webbplats är en viktig kanal för information och ska innehålla information även på finska. Identifiering av väsentlig och relevant information ska tas fram i samråd med minoriteten.

Enskilda har även rätt att använda finska vid muntliga och skriftliga kontakter med kommunen. Luleå kommun är skyldig att ge muntligt svar på samma språk samt att på begäran ge en skriftlig översättning av beslut och motivering. Luleå kommun kan bestämma särskilt tid och plats där servicen ges på finska, i vissa fall med hjälp av tolkning.

I kommunens lokaler, hemsidor och annat informationsmaterial bör det framgå att service lämnas på finska. Kunden ska tydligt informeras när, var och hur service på finska ges.

Luleå kommun ska genom kompetensutveckling bidra till att kommunens anställda har kunskaper om och känner ansvar för minoriteternas rättigheter.

Rekrytering

Luleå kommun ska verka för att det finns tillgång till personal med finska språkkunskaper. Varje verksamhet ska aktivt beakta behovet och kommande behov av personal som behärskar finska och vid behov aktivt söka efter sådan personal.

Lagens intention är att det på sikt ska finnas tillräckligt språkkunnig personal för att service ska kunna tillhandahållas på finska så att språken nyttjas och lever vidare.

Finska kunskaper ska beaktas när ny personal rekryteras. Ett bra exempel är växeln, som har anställt en finsktalande medarbetare. Vaxeln har en central roll eftersom den oftast hanterar första kontakten med kunderna.

Även den befintliga personalens språkkunskaper ska uppmärksammas och tas tillvara. Om möjligt bör den personal som behärskar finska arbeta där denna kompetens behövs. Personalen ska ges möjligheter till att fräscha upp och höja kunskaper i finska för att främja användning av finska i arbetet.

Rätten till finskspråkig verksamhet

Lagen har särskilda paragrafer om rätten till finskspråkig verksamhet inom förskola och äldreomsorg (§17-§18). Arbetet med finskt förvaltningsområde kommer i uppstartsledet fokusera på dessa två områden eftersom samråd med den sverigefinska minoriteten har visat att dessa två är de viktigaste frågorna för sverigefinska Luleåbor.

Förskoleverksamhet på finska

Barn har rätt till förskoleverksamhet helt eller delvis på finska. Förskolan spelar en viktig roll för att främja barns tillgång till sitt eget språk och kultur. Luleå kommun ska arbeta medvetet och planmässigt med att organisera förskoleverksamhet helt eller delvis på finska. I en kartläggning från april 2014 finns 20 förskoleavdelningar med finsktalande personal. Det ger Luleå kommun bra förutsättningar för att utveckla tvåspråkig verksamhet.

Äldreomsorg på finska

Alla ska ha möjlighet att tala sitt modersmål inom äldreomsorgen både inom hemtjänst och på äldreboenden. Luleå kommun ska organisera äldreomsorgen så att någon del av den service och omvårdnad som erbjuds ges av personal som behärskar finska.

Författningskommentarerna säger att omsorgen inte bör begränsas till enbart en språkfråga utan ta hänsyn till den äldres hela livssituation. Omsorgen kan också innehålla en kulturell dimension, t ex bastu, musik eller mat.

Vård på ens eget språk ökar livskvaliteten hos de äldre. Det ökar tryggheten och skapar välbefinnande. Här besöker Kuntovaunu/Hälsövagn Hertsötorget.

Organisation och ansvarsfördelning

Kommunledningsförvaltningen har det övergripande ansvaret för finskt förvaltningsområde. Implementering och genomförandet sker med hjälp av samordnaren för finskt förvaltningsområde.

Samordnaren för finskt förvaltningsområde har i uppdrag att bygga upp och samordna kommunens anpassning till det finska förvaltningsområdet så att minoritetsfrågor blir naturligt integrerade i kommunens verksamheter. Samordnaren ger råd för förvaltningar och stöttar dem i deras arbete. För arbetet behövs en intern arbetsgrupp.

Varje förvaltning ansvarar för att beakta den sverigefinska minoritetens behov i sina verksamhetsplaner. Varje förvaltning ska utse en kontaktperson för arbetet. Dessa kontaktpersoner bildar en intern arbetsgrupp som sammankallas av samordnaren för finskt förvaltningsområde.

Samordnaren för finskt förvaltningsområde ansvarar för att:

- Samråden sker på ett systematiskt och regelbundet sätt.
- Ta fram kommunövergripandehandlingsplan och årlig aktivitetsplan.
- Ta fram kommunikationsplan för finskt förvaltningsområde. Främjande och synliggörande samt information både externt och internt ska beaktas i kommunikationsplanen.
- Anpassa skyltningen i stadshuset tillsammans med kommunikationskontoret.
- Uppdatering och utveckling av *lulea.se/suomeksi* tillsammans med förvaltningarna.
- Ta fram övergripande informationsmaterial och översätta efterfrågade blanketter och broschyrer på finska tillsammans med förvaltningarna.
- Verka för att det finns giltiga avtal för tolkar och översättare på finska språket, tillsammans med inköpsavdelningen.
- Verka för bra samarbete och dialog med sverigefinska minoriteten
- Rapportera årligen till länsstyrelsen i Stockholm tillsammans med kontaktpersoner från berörda förvaltningar.

Varje förvaltning ansvarar för att:

- Beakta den sverigefinska minoritetens behov i sina verksamhetsplaner/styrkort.
- Informera medborgaren tydligt när, var och hur finskspråkig service ges.
- Ta fram verksamhetsspecifikt informationsmaterial, broschyrer, blanketter med mera på finska.
- Organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att det finns beredskap och rutiner för att möta finstalande medborgare. Det kan ske via finstalande personal eller med hjälp av en extern tolk eller översättare.
- Kartlägga personalens språkkunskaper. Aktivt beakta behovet och kommande behov av personal som behärskar finska samt aktivt beakta språkkunskaper vid anställningar.
- Informera växeln och kommunens kundtjänster inom vilka verksamheter det finns finstalande personal. Vxeln har finstalande personal men utöver det behövs finstalande personal i olika förvaltningar som har nödvändig kunskap för att handlägga de ärenden som kommer in.
- Överväga behovet av egna samrådsmöten. Samråd ska ske i frågor som berör sverigefinska minoritetens villkor och behov.

Barn- och utbildningsförvaltning och Socialförvaltning ansvarar, utöver det ovan nämnda, för att:

- Kartlägga efterfrågan för finskspråkig verksamhet hos sverigefinska minoriteten
- Organisera sin verksamhet så att service på finska kan erbjudas.
- Samråda med den sverigefinska minoriteten.

Mer information på intranätet

Information om finskt förvaltningsområde finns på intranätet under Styrning & ledning. Där hittar du bland annat lagtexterna och kan ladda ner en handbok. Där finns även kontaktuppgifterna till samordnaren som ger råd och stöttar alla förvaltningar i frågor om finskt förvaltningsområde.

Kartläggning och statsbidrag

Luleå kommun får årligen 990 000 kr i statsbidrag för att implementera lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Innan medlen används ska en behovskartläggning genomföras i samråd med den sverigefinska samrådsgruppen.

Två tydliga behov har kommit fram i samråden - behov av finskspråkig verksamhet inom förskolan och äldreomsorgen. Arbetet med finskt förvaltningsområde kommer i uppstartskedet fokusera på dessa två områden.

I fortsättning kommer behovskartläggning att göras årligen och resultaten av dessa kartläggningar kan resultera i justeringar till den här handlingsplanen och ge riktlinjer för det fortsatta arbetet.

Statsbidraget är i första hand avsett för kostnader som är att betrakta som merkostnader i det kommunala uppdraget på grund av det åtaganden som följer på att kommunen är finskt förvaltningsområde. Möjliga användningsområden är bland annat: dialog och samråd med minoriteter, kartläggning, informationsinsatser och översättningar, kultur- och språkinsatser, synliggörande av minoriteter, initiala mobiliseringsinsatser och del av personalkostnader.

Uppföljning

Luleå kommun ska även årligen redovisa kommunens arbete med nationella minoriteter till länsstyrelsen i Stockholm.

2014 kommer Länsstyrelsen framförallt följa upp:

- Samråd: vilken form för samråd som har valts och med vilka företrädare samt vilken typ av frågor som har hanterats i samrådet.
- Kartläggning: efterfrågan av service, särskilt inom förskola, äldreomsorg, ärendehandläggning, modersmålsundervisning
- Språkkompetens bland personalen och möjligheten att kommunicera på minoritetsspråk i telefonväxel och reception
- Hur de nationella minoriteterna synliggörs t ex hemsidor, skyltar, böcker på bibliotek, informationsmaterial, annonser mm.

Luleå kommun ska också redovisa arbetet med säkerställande av lagens grundskydd (§ 3-5 i lagen 2009:724).

Läs mer

Webbplats för nationella minoriteter: www.minoritet.se

Handbok "Nationella minoriteters rättigheter - en handbok för kommuner, landsting och regioner"

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Språklagen (2009:600)

Regeringens proposition 2008/09:158:

Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna

Regeringens webbplats om mänskliga rättigheter: Rättigheter för nationella minoriteter

LULEÅ KOMMUN